

Position paper Medische misinformatie & desinformatie

Ten behoeve van het expertgesprek
'Medische desinformatie' | 29 oktober 2026

In een samenleving waarin informatie zich sneller verspreidt dan een besmettelijk virus en iedereen via online platforms een groot publiek kan bereiken, neemt het belang van betrouwbare (gezondheids)informatie toe. Medische misinformatie en desinformatie kunnen het vertrouwen in gezondheidsadviezen en publieke gezondheidsmaatregelen onder druk zetten en daadwerkelijke gezondheidsschade veroorzaken. Daarom is een betrouwbare informatievoorziening een essentiële randvoorwaarde voor een goede publieke gezondheid. GGD'en hebben hierin een belangrijke rol door vragen, zorgen en misverstanden dicht bij inwoners te signaleren en betrouwbare informatie toegankelijk te maken via lokale netwerken en persoonlijk contact.

Medische desinformatie vraagt om betrouwbare informatie én vertrouwen dichtbij

Goede publieke gezondheid begint bij mensen die betrouwbare informatie weten te vinden, begrijpen en erop kunnen vertrouwen. Vooral wanneer betrouwbare informatie ontbreekt of niet goed vindbaar is, kunnen onjuiste of misleidende berichten zich snel verspreiden. Dat kan bewust (desinformatie) of onbewust (misinformatie) gebeuren. Medische des- en misinformatie kunnen bijvoorbeeld leiden tot lagere vaccinatiebereidheid, minder vertrouwen in gezondheidsadviezen en onduidelijkheid tijdens gezondheids crises. Daarmee raakt het niet alleen individuele gezondheidskeuzes, maar ook publieke gezondheidsdoelen.

Vooral tijdens een crisis, uitbraak of pandemie is er vaak sprake van een overvloed aan informatie, waaronder ook onjuiste en misleidende berichten. Dit kan leiden tot twijfel over gezondheidsadviezen en weerstand tegen gezond gedrag of het naleven van gezondheidsbeschermende maatregelen. Wanneer desinformatie en misinformatie ook het vertrouwen in overheid, media en andere instituties aantasten, raakt dat niet alleen de volksgezondheid, maar ook de maatschappelijke weerbaarheid.

Daarom is blijvende aandacht nodig voor de informatiebehoefte uit de samenleving. GGD'en staan midden in de samenleving: in hun dagelijkse contact met inwoners signaleren en beantwoorden zij vragen, zorgen en misverstanden met betrouwbare, toegankelijke en begrijpelijke gezondheidsinformatie en persoonlijke voorlichting. Dat is extra belangrijk wanneer bijvoorbeeld taalbarrières, beperkte gezondheidsvaardigheden, verschillende informatiebronnen of wantrouwen een rol spelen. Die vragen en misverstanden gaan niet alleen over infectieziekten en vaccinaties, maar bijvoorbeeld ook over het gebruik van zonnebrandcrème of vermeende gezondheidseffecten van 5G-straling.

Vaccinaties laten zien waarom nabijheid ertoe doet

Bij vaccineren wordt zichtbaar hoe belangrijk [vertrouwen en toegankelijke informatie](#) zijn. Algemene informatie is niet altijd voldoende: inwoners moeten betrouwbare informatie kunnen vinden op de plekken en in de vormen die bij hun behoeften passen. Aansluiten op de informatiebehoefte van mensen vraagt om evidence-based informatie, die op de juiste plek wordt aangeboden, zowel online (sociale media) als offline (in de spreekkamer en in buurthuizen) en in een passende vorm (in gesprek, folder, video). Het ministerie van VWS ondersteunt gemeenten en GGD'en met subsidies en beleidsplannen (zoals het programma *Vol vertrouwen in Vaccinaties*) om deze lokale en wijkgerichte aanpak verder uit te rollen.

Van reageren op desinformatie naar structureel bouwen aan weerbaarheid

GGD GHOR Nederland ziet vier belangrijke uitgangspunten:

1. Luister naar vragen, zorgen en reageer tijdig op misinformatie en desinformatie.

Effectieve communicatie begint met luisteren. Door vragen, zorgen en nieuwe misverstanden vroegtijdig te signaleren en communicatie daarop aan te passen, kan betrouwbare informatie mensen bereiken voordat misleidende boodschappen voet aan de grond krijgen. Dit vraagt om structurele monitoring van signalen uit de samenleving, zowel online als offline (*social listening*). Samenwerking tussen overheid, kennisinstituten, zorgprofessionals en GGD'en, maken het bovendien mogelijk om sneller in te spelen op nieuwe gezondheidsvragen of informatiebehoeften. Op dit moment lopen er verschillende social listening pilots, bijvoorbeeld bij GGD Amsterdam ([dreigende mazelenuitbraak](#), [introductie RS-prik](#)) en bij het RIVM ([Social listening RVP](#)).

2. Investeer structureel in betrouwbare en toegankelijke gezondheidsinformatie.

Betrouwbare informatie moet snel beschikbaar, begrijpelijk en herkenbaar zijn. Eenduidige communicatie vanuit de overheid en de zorgsector helpt om onzekerheid te verminderen en de verspreiding van geruchten en onjuiste informatie tegen te gaan. Daarbij is het belangrijk dat informatie aansluit bij de diversiteit van de samenleving, bijvoorbeeld als het gaat om taal, gezondheidsvaardigheden, culturele achtergrond en informatiebehoeften. Dit vraagt niet alleen om heldere landelijke communicatie, maar ook om materialen en boodschappen die lokaal en in co-creatie worden ontwikkeld en kunnen worden aangepast aan de doelgroep.

3. Investeer in persoonlijk contact en lokale netwerken.

Vertrouwen ontstaat niet alleen via landelijke campagnes of websites. GGD'en kunnen inwoners dichtbij bereiken via persoonlijke voorlichting, interventies in wijken en samenwerking met sleutelpersonen, huisartsen, scholen, welzijnsorganisaties en andere maatschappelijke partners. Deze lokale professionals en netwerken kennen de vragen, zorgen en informatiekanaal binnen hun gemeenschap en kunnen signaleren waar misverstanden ontstaan of sprake is van wantrouwen. Door duurzaam te investeren in deze relaties, ontstaat ruimte voor een open gesprek, waarin inwoners vragen kunnen stellen zonder zich veroordeeld te voelen. Een structurele lokale aanwezigheid voorkomt dat samenwerking pas wordt gezocht wanneer er al onrust is en maakt het mogelijk om bij nieuwe ontwikkelingen snel aan te sluiten bij bestaande netwerken, vragen en behoeften.

4. Neem weerbaarheid tegen medische mis- en desinformatie op in het preventiebeleid.

De aandacht voor misinformatie en desinformatie moet niet pas ontstaan wanneer onjuiste informatie zich al breed heeft verspreid. Weerbaarheid tegen medische desinformatie zou daarom een vast onderdeel moeten zijn van preventiebeleid, gezondheidsbevordering en vaccinatieprogramma's, in plaats van pas aandacht te krijgen wanneer onjuiste informatie zich al breed heeft verspreid. Daarvoor kunnen zowel *prebunking*- als *debunking* interventies worden ingezet. Bij prebunken informeer je mensen vooraf, nog vóórdat misleidende verhalen rondgaan. Daardoor krijgen mis- en desinformatie minder kans en kan de impact ervan worden verkleind. Door actieve toepassing van social listening, kunnen de informatiebehoefte, vragen en zorgen tijdig in kaart worden gebracht, waardoor prebunking gericht en effectief kan worden ingezet. Debunking richt zich op situaties waarin misleidende informatie al rondgaat. Daarbij corrigeer je onjuiste beweringen en voorziet de kijker, lezer of luisteraar van de juiste feitelijke informatie.

Dat betekent dat inwoners niet alleen toegang moeten hebben tot betrouwbare informatie, maar dat zij ook worden ondersteund bij het begrijpen van gezondheidsinformatie en het maken van goed geïnformeerde keuzes. GGD'en kunnen signalen uit de praktijk verbinden met beleidsontwikkeling, en kennis delen over groepen die met reguliere communicatie onvoldoende worden bereikt. Door te zorgen voor duidelijke verantwoordelijkheden, structurele financiering en samenwerking tussen publieke gezondheid, zorg, onderwijs en het sociaal domein, wordt de aanpak minder afhankelijk van crises of tijdelijke projecten. Zo ontstaat op de lange termijn een samenleving waarin mensen beter zijn toegerust om misleidende informatie te herkennen en weten waar zij met vragen over hun gezondheid terecht kunnen.

Investeer structureel in betrouwbare communicatie en een infrastructuur van vertrouwen

Medische desinformatie kent geen eenvoudige oplossing. De publieke gezondheidszorg kan wel bijdragen aan een samenleving waarin betrouwbare informatie toegankelijk is en inwoners terecht kunnen bij professionals die zij kennen en vertrouwen. Dat vraagt om langdurige investeringen in betrouwbare communicatie, lokale aanwezigheid en preventie. Onze oproep aan politiek en overheid is daarom: bestrijd niet alleen desinformatie, maar investeer structureel in de infrastructuur van vertrouwen die daaraan voorafgaat. De GGD'en zijn hierin uw partner.